

Modele rachunku zastrzeżonego w praktyce bankowej

Rachunek zastrzeżony jest instrumentem prawnym często wykorzystywanym do zabezpieczenia interesów stron w procesie rozliczenia ceny lub wynagrodzenia. Rachunek ten może występować w wielu odmianach. Celem niniejszego artykułu jest omówienie podstawowych modeli rachunku zastrzeżonego stosowanych w polskiej praktyce bankowej.

TOMASZ CZECH

W polskim prawie cywilnym obowiązuje ogólna zasada swobody ustanawiania zabezpieczeń wierzytelności. Katalog zabezpieczeń ma charakter otwarty¹. Zmierając do zabezpieczenia wierzytelności, uczestnicy obrotu mogą skorzystać z wyspecjalizowanych instrumentów prawnych (np. hipoteki, poręczenia) albo przystosować ogólniejszą konstrukcję prawną do własnych potrzeb.

Konstrukcją taką może być m.in. rachunek bankowy (art. 725 i n. k.c., art. 49 i n. p.b.²). Działając w granicach swobody kontraktowania (art. 353¹ k.c.), strony umowy rachunku bankowego mogą nadać mu charakter zabezpieczający. Środki pieniężne przechowywane przez bank na rachunku bankowym stanowią wówczas przedmiot zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z osobnej transakcji (transakcji podstawowej, transakcji bazowej).

Wykorzystanie rachunku bankowego w celu zabezpieczenia wierzytelności

Rachunek bankowy może być wykorzystywany w celu zabezpieczenia dowolnych wierzytelności pieniężnych, gdy płatność całości albo części ceny lub wynagrodzenia zostaje odroczone w czasie, ewentualnie gdy przesłanki powstania lub wymagalności wierzytelności są niepewne i mają zostać spełnione w przyszłości. Wierzytelności te najczęściej wypływają z transakcji

¹ Por. T. Czech, *Ogólne zasady dotyczące zabezpieczeń wierzytelności w polskim prawie cywilnym*, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 6, s. 57-59. Z orzecznictwa zob. np. wyrok SN z 16.07.2004 r. (I CK 114/04), LEX nr 194087; wyrok SN z 12.10.2011 r. (II CSK 690/10), Monitor Prawa Bankowego 2012, nr 6.

² Ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 1376, ze zm.), dalej: „p.b.”.